

Zadnje čase smo prejeli že več pism, v katerih nas bralci naprošajo, naj jim čimprej odgovorimo, kdaj bodo v Kranju uvedli mestni avtobusni promet. Predvsem so za to zainteresirani tisti prebivalci Strazišča in Primskovega, ki vsak dan pol ure pešajo v službo in domov.

Pred dnevi smo se pozanimali za to pri podjetju »Avtopromet« Kranj, kjer so nam zadevo takole pojasnili: »Z mislijo o uvedbi mestnega prometa v Kranju

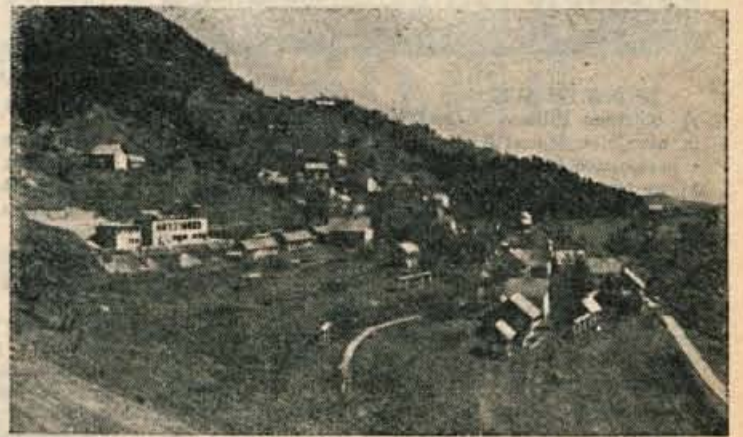
se že dlje časa ukvarjamo. Tudi naša želja je, da bi ljudem čim bolj in čim hitreje lahko ustregli. Zda do uresničitve naših načrtov ni več daleč. Mestni promet bomo uvedli v Kranju že okoli 15. januarja, in sicer na progah Strazišče — Kranj in Primskovo — Kranj. Prvi jutranji avtobus bo odpeljal iz Strazišča in Primskovega nekaj minut pred šesto uro, tako da se bodo delavci z njim lahko pravočasno pripeljali na delo. Predvidevamo, da bodo v jutranjih urah vozili avtobusi vsake pol ure, kasneje pa vsako uro. Vozni red bomo skušali pri-

lagoditi številu potnikov. Čim več jih bo, tem več voženj bomo vpeljali. Cena za vožnjo v eno smer bo 20 dinarjev na osebo.

Poleti bo naše podjetje uvedlo tudi nekatere turistične proge, med katere sodi predvsem zveza z Bledom in Ljubljano. Z našimi avtobusi bomo razen tega prevažali izletnike tudi v inozemstvo. Upamo, da bomo vse te načrte letos lahko uresničili.»

-ey

NOVE DRAŽGOŠE

PO VOJNI SO ZRASLE NOVE DRAŽGOŠE. JUTRI — V SOBOTO IN NEDELJO BODO V DRAŽGOŠAH PRAZNOVALI 16-LETNICO VELIKE DRAŽGOŠKE BITKE. OB TEJ PRILIKI BODO ODPRLI TUDI NOVO SOLO, KI JE NA SLIKI NA LEVI STRANI. NOVA ŠOLA IMA DVA RAZREDA, KNJIŽNICO IN NEKATERE DRUGE PROSTORE. PRAVIJO, DA BODO TI PROSTORI POPOJNOMA ZADOŠČALI.

TOKRAT SE BODO ZBRALI V DRAŽGOŠAH RAZEN DOMAČINOV IN GOSTOV TUDI PREŽIVELI BORCI DRAŽGOŠKE BITKE IN STARI ZNANCI JELOVICE. V NEDELJO DOPOLDNE BO SMUČARSKI POHOD »PO STEZAH PARTIZANSKE JELOVICE«, KER JE SEDEJ NA JELOVICI ZA SMUČANJE ZE DOVOLJ SNEGA. O DRAŽGOŠKI BITKI TER O TEM, KAJ PRIPRAVLJAJO ZA TA PRAZNIK, BERITE NA 7. IN 8. STRANI.

GLAS

GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XL. ŠT. 2 — CENA DIN 10.—

KRANJ, 10. JANUARJA 1958

Okrajni ljudski odbor Kranj je sprejel sklep o načelih in smernicah za razvoj turizma

Prvič v novi dvorani je bilo v torek zasedanje OLO. Prva in poglavitna točka dnevnega reda je bila razprava o turizmu na Gorenjskem. Ta razprava, ki so jo v marsičem obogatili tudi navzoči zastopniki turističnih organizacij in gostinskih podjetij, je pokazala tudi to, da je treba turizem obravnavati kompleksno, hkrati pa z vsemi drugimi stvarmi, ki nanj vplivajo, kajti problematika turizma ni zapra samo v hotele, marveč se razteza tudi na trgovino, obrt, kmetijstvo, promet itd.

OLO je na tokrovem zasedanju sprejel tudi skrbno pripravljene, vsestransko proučene naslednji sklep o načelih in smernicah za razvoj turizma.

Celotna Gorenjska je izrazito turistično področje z veliko tradicijo že v predvojni Jugoslaviji. Znana je kot pomembno izletniško področje za domači turistični promet, hkrati pa je zaradi svoje zemljepisne lege in prometnih žil najvažnejše tranzitno ozemlje za inozemske goste, ki prihajajo v Jugoslavijo na oddih.

Ze iz teh razlogov pomeni turizem na Gorenjskem izredno važno gospodarsko panogo, ki pa doslej po osvoboditvi ni bila deležna tiste pozornosti, kakršno zasluži za krepitev lokalnega gospodarstva kakor tudi glede na vlogo v plačilni bilanci.

Vzroki in posledice prepočasnega raz-

maha te gospodarske dejavnosti se kažejo zlasti v naslednjem:

Vloga turizma se podcenjuje in ne

Tako turistični in gostinski delavci kot tudi okrajni odborniki so v tokrovi razpravi morda bolj kot kdajkoli doslej spoznali in začutili celotno izredno pomembnost turizma za gorenjsko gospodarstvo. Zeleti je le to, da bi tehtni sklepom takoj sledilo konkretno delo.

razume pravilno. Vpliv te dejavnosti se ne kaže samo v finančnih rezultatih gostinskih podjetij, ampak koristi tudi trgovini, lokalnemu prometu, obrti, kmetijstvu, razvijanju hišne obrti (čipkarstvo, domača umetnost, umetna kovačija, izdelovanje lesne galanterije itd.), dohodu posebnih poklicev (vodiči, čolnarji, fotografi, nosači, čistilci itd.) in prebivalcem sploh (n. pr. oddajanje sob v najem, večja zaposlitev domačih ljudi v panogah, ki niso izrazito lokalnega pomena kot n. pr. povečana dejavnost splošnega prometa, pošt, bank itd.).

Nestimulativen sistem financiranja lokalnih proračunov je res navajal ljudske odbore, da so dajali prednost tisti dejavnosti — v turizmu pa tistim gospodarskim organizacijam — ki so jim neposredno pomagale reševati proračunske probleme. Toda zaradi take orientacije se kažejo sedaj težke posledice celo tam, kjer bi se dohodek občin in delovnih ljudi lahko mnogo bolj povečal. Zaradi premajhne skrbi za vse tiste gospodarske in družbene organizacije, ki bi morale predvsem zagotoviti ugodnejše rezultate, niso izkoriščene vse možnosti za hitrejši napredek.

Zaradi različnih pogledov in usmerjenosti občin v razvijanju turizma se tudi v okraju ni sistematično zagotavljala in izvajala enotna in učinkovita gospodarska politika. Da bi odpravili dosedanje slabosti in dosegli boljše uspehe, sprejema ljudski odbor v posameznih najvažnejših vprašanih tale stališča:

IZKORIŠČANJE KAPACITET IN MOŽNOSTI

Dosedanje izkoriščanje turističnih kapacitet znaša cca 20%, kar je zelo malo v primerjavi s povprečjem razvitih evropskih držav. Vendar so vštete samo registrirane gospodarske organizacije, ki se obrtno bavijo s turistično dejavnostjo, dejanske možne in obstoječe kapacitete pa so še slabše izkoriščane. Vzrok tako

podpopovprečnega izkoriščanja je predvsem kratka poletna sezona v turizmu in slabo izkoriščene ostale možnosti, ki so še na razpolago.

Da bi odpravili te slabosti, je zlasti potrebno:

1. brez oklevanja in po točno proučenem programu je treba pričeti uvajati celoletno turistično sezono na Gorenjskem; to velja zlasti za socialistična gostinska podjetja, ki se morajo čim hitreje preusmeriti v tem smislu. Le tako bo postala dosedanja »glavna« poletna sezona

prosto, po lastni presoji in nagibu prijavljajo oddajanje svojih ležišč turističnim organizacijam za namene turizma. Preprečiti je treba vse sankcije stanovanjskih organov, da le-ti ne bi izkoriščali teh prijav za kakršnekoli kasnejše utesnjevanje strank, ki prijavljajo proste sobe za turistične namene;

b) ljudski odbori naj skušajo iz svojih investicijskih sredstev omogočiti državljanom posebno ugodne kredite za opremo ležišč (postelj, perila itd.) in s tem zagotoviti večje število ležišč;

3. bolj sistematična organizacija sodobnih campingov bo omogočila celo vrsto novih, doslej še neizkoriščenih možnosti za povečanje turističnega prometa;

4. posebno pozornost je treba posvetiti prehodnim turistom. Zlasti ob glavnih prometnih žilah je treba v najrazličnejših oblikah postopno zagotavljati več uslug kot doslej (gostinskih, servisnih itd.);

5. mali obmejni promet je treba še nadalje podpirati in si prizadevati, da se razširi še na druga območja;

6. občine morajo stalno skrbeti, da na najrazličnejše načine organizirajo kvalitetno in ceneno prehrano v vseh krajih, ki jih obiskujejo domači ali tuji gosti;

7. nekatere druge slabo razvite panoge gospodarstva povzročajo slabo izkoriščanje obstoječih in še novih možnih turističnih kapacitet; na tem področju nalaga ljudski odbor vsem prizadetim organom sledeče naloge:

a) trgovinsko mrežo in sistem trgovanja je treba brezpogojno izboljšati po zahtevah sodobnega turizma; te naloge se je treba lotiti brez odlašanja posebno v najpomembnejših letoviških krajih;

b) prometne zveze v okraju je treba stalno izboljševati, za kar so potrebne: modernizacija cestnega omrežja, še go-

stevše in hitrejša avtobusne zveze, hitrejša zveze vlakov, modernizacija poštnega, telefonskega in brzojavnega prometa, nadaljnje razvijanje letalskega prometa, taksijeve itd.;

c) vse ostale dejavnosti (kot n. pr. obrt, kmetijstvo, tudi nekatere manjša industrijska podjetja, razne komunalne opravila in službe itd.), ki so kakorkoli v zvezi s turizmom, je treba nenehno navajati v to smer;

8. občine, krajevni odbori, zlasti pa turistična in olepševalna društva naj nenehno pazijo na lepšo zunanjo ureditev mest in naselij, predvsem pa priznanih turističnih krajev.

Socialistična gostinska podjetja

Ze samo dejstvo, da predstavljajo socialistična gostinska podjetja okoli 44% vseh poslovnih enot v okraju, ustvarjajo pa 75% vsega iztržka, zgovorno kaže, da je socialistični sektor tisti, na katerega se je treba v perspektivi predvsem nasloniti. Z odpravljanjem vrste slabosti, s katerimi je še obremenjen, se bo njegova vloga v prihodnosti še mnogo bolj povečala.

Poleg nalog, ki so postavljene socialističnim gostinskim podjetjem v drugih poglavjih, je treba v bodoče zagotoviti predvsem še naslednje:

1. zaostriži je treba odgovornost vodilnega kadra glede rentabilnega poslovanja. Na to lahko vpliva med drugim tudi rešitev teh-le vprašanji:

a) večja strokovna usposobljenost obstoječega kadra, zlasti pa vodilnih uslužbenec; ljudski odbori morajo to vprašanje zaostriži do skrajnosti;

(Nadaljevanje na 3. str.)

MNENJA UPRAVLJAVCEV

Občina naj bi prepustila stanovanjskim skupnostim nekatere naloge in sredstva

V kranjski občini je 156 hišnih svetov (od tega kakih 145 na področju mesta) in 3 stanovanjske skupnosti (Zlato polje, Huje-Planina in Center). Slišati pa je predloge, naj bi ustanovili še stanovanjsko skupnost Gorenja Sava — Strazišče. V drugi polovici januarja bodo v občini volitve v hišne svete in svete stanovanjske skupnosti. Zato smo pred dnevi imeli razgovor o problematiki na tem področju s predsednikom svetov stanovanjskih skupnosti Zlato polje in Huje-Planina, ing. Francetom Vrnakom in Albinom Pergarjem ter s tovariši iz stanovanjske uprave. Zvedeli smo tole:

Sveti stanovanjskih skupnosti še nimajo statutov, ker tudi zakona o stanovanjskih skupnostih še ni. Sestavili so okvirne delovne programe, tako da vedo, kaj hočejo, niso se pa mogli lotiti ureditve in izvedbe. Vendar so vštete samo registrirane gospodarske organizacije, ki se obrtno bavijo s turistično dejavnostjo, dejanske možne in obstoječe kapacitete pa so še slabše izkoriščane. Vzrok tako

to začelo zmanjševati njihov delovni interes. Obstaja pa predlog, po katerem naj bi hišni sveti odvajali del svojih sredstev stanovanjskim skupnostim za skupne komunalne potrebe. Hišni sveti poslopij, starih do 10 let, kjer niso še potrebni izdatnejši vzdrževalni stroški, naj bi dajali 30% sklada za vzdrževanje hiš, hišni sveti hiš, do 25 let naj bi prispevali 15%, hišni sveti hiš, starih nad 25 let, pa ne bi prispevali ničesar. Razen tega naj bi nekaj sredstev prispeval ljudski odbor, morda namensko (podobno kot krajevnim odborom). Upravljalci sodijo, da bi stanovanjske skupnosti s temi, od občine dodeljenimi sredstvi, lahko dosegle večji vrednostni delovni učinek, ker bi mobilizirale tudi krajevne vire (s sodelovanjem prebivalstva). Sveti stanovanjskih skupnosti so že prispevali nekaj predlogov za ureditev posameznih problemov. Tako naj bi vse 3 skupnosti uredile pralnico, pri čemer naj bi si pridobile osnovne izkušnje za ureditev raznih servisnih obratov na svojih področjih.

Stanovanjska skupnost Zlato polje pa naj bi sodelovala pri urejanju tamkajšnjega naselja (ravnanje terena itd.). Ni pa bilo še govora o tem, kako naj bi tudi podjetja sodelovala s stanovanjskimi skupnostmi pri urejanju naselij, kjer staujejo njihovi delavci.

Tovariši iz svetov stanovanjskih skupnosti so opozorili tudi na to, da bi bila potrebna večja koordinacija pri delu in sodelovanje z Zavodom za napredek gospodinjstva, ker imajo nekatere skupne težnje (ureditev servisnih delavnic itd.) ter bi si medsebojno lahko mnogo pomagali.

Po mnenju organov upravljanja pa so tudi stanovalci iz privatnih hiš moralno dolžni sodelovati pri urejanju problemov stanovanjskih skupnosti, teh »razširjenih družin«, ker bodo sadove tega dela v naseljih uživali lahko prav tako kot prebivalci tistih hiš, ki jih upravljajo hišni sveti.

Z.

OBČNI ZBOR OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA KRANJ

Prednost naj ima tisto, kar prispeva k izboljšanju življenjskih pogojev

Z novimi zakoni in splošnim družbenim razvojem, zlasti pa z novim načinom dolžne dohodka v gospodarskih organizacijah se postavljajo pred delavske samoupravne organe, in s tem seveda tudi pred sindikalne organizacije, še večje in odgovornejša naloge. To je bilo ugotovljeno na tretjem rednem občnem zboru Občinskega sindikalnega sveta v Kranju, ki je bil v torek, 7. 1. m. Zato so sklenili, da bodo v sindikalnih podružnicah oziroma v kolektivih še bolj pospešili tolačenje raznih vprašanj, uveljavljanje delavskega samoupravljanja in uresničevanje nalog v sklopu komune kot enotne organske celote.

Glede investicij v občini, ki so predvidene v perspektivnem planu, so delegati izrazili misel, da je treba podpreti v prvi vrsti tista dela, ki obetajo neposredno izboljšanje življenjskih pogojev delavstva. Pri tem so omenili ureditev menz, dograditev zdravstvenega doma in organiziranje drugih servisnih dejavnosti.

Plače industrijskih delavcev, kot je bilo rečeno, so se od decembra 1956 že v prvi polovici lani dvignile v povprečju za 15%. Toda hkrati so porasle tudi cene na trgu in življenjski stroški. Zato so bili mnenja na občnem zboru, da je v bodočem delu potrebno posvetiti več skrbi, da bi preprečili naraščanje cen.

Na občnem zboru so govorili tudi o tem, da je potrebna pomoč sindikalnega sveta še zlasti tudi organizacijam v manjših kolektivih in organizacijam kmetijskih in gozdarskih delavcev. Sklenili so, da bodo organizirali čim več skupnih posvetovanj, razgovorov in zborovanj. Hkrati bodo sindikalne organizacije v okviru zobrazevalnega centra priredile čim več predavanj, tečajev in seminarjev za usposabljanje članov delavskega samoupravljanja.

K. M.

NAČELA IN SMERNICE ZA RAZVOJ TURIZMA

(Nadaljevanje s 1. strani)

b) sistem nagrajevanja v podjetjih je treba brezpogojno vezati na učinek, oziroma ustvarjeni promet;

c) cene gostinskih uslug morajo biti tržne in enotne, t. j. prilagojene dejanskim prilikam in primerno urejene s popusti za domači turizem. Posebno pozornost je treba posvetiti zimskim cenam v tistih obratih, ki doslej pozimi niso redno poslovali. Te cene morajo biti nizke, konkurenčne, torej take, da pokrijejo vsaj dejanske stroške in jih je treba smatrati za rentabilen ukrep, ki bo pokazal ugodne rezultate že v nekaj letih; d) v politiki obdavčenja je treba čimprej doseči enoten kriterij glede na kategorijo podjetja, odvisno od prometa, in upoštevati prizadevnost podjetja za investicijska vlaganja v modernizacijo lokalov;

2. ljudski odbor bo skupaj z občinskimi ljudskimi odbori in ostalimi prizadejimi organizacijami proučil tiste slabosti delavskega samoupravljanja, ki po dosedanjih predpisih v gostinstvu ne stimulirajo delovnih kolektivov, da bi zmanjševali režijo v času izven sezone, hkrati pa bo proučil tudi možnosti, kako poenostaviti knjigovodski sistem, kar bi lahko občutno zmanjšalo uslužbenski koeficient. Ljudski odbor se bo po proučitvi teh vprašanj zavzemal za spremembo ustreznih predpisov pri pristojnih organih;

3. poleg poslovnih enot socialističnih gostinskih podjetij obstaja v okraju še 13 zadružnih gostišč. Ljudski odbor je mnenja, da je poleg ostalega tudi zaradi kmetijskih združenj treba čimprej prenesti ta gostišča v splošni družbeni sektor.

ZASEBNA GOSTIŠČA

Zasebna gostišča so udeležena v celotnem številu gostinskih poslovnih enot v okraju s 37%, ustvarjajo pa komaj 13% vsega iztržka. To kaže, da zasebno gostinstvo lahko predstavlja le dopolnilno dejavnost povsod tam, kjer iz kakršnihkoli razlogov ni mogoče ustvarjati novih in močnih socialističnih obratov. Kvaliteta gostinskih uslug v tem sektorju se je v zadnjem razdobju precej izboljšala. Razvijanje gostinske mreže pa postavlja nekaj vprašanj, ki se v praksi različno rešujejo. Zato bo potrebno zlasti proučiti ukrepe, ki naj bi reševali problem te dopolnilne dejavnosti.

SOCIALNO-ZDRAVSTVENI TURIZEM

Socialno-zdravstveni turizem se je na Gorenjskem silno razmahnil zlasti po osvoboditvi. Pri tem pa ljudski odbor ugotavlja zlasti to-le:

1. razširjanje socialno-zdravstvenega turizma je šlo doslej na račun obstoječih turističnih kapacitet, ki so se na ta način v nekaterih predelih zmanjšale na minimum (Gornjesavska dolina, Preddvor, Jezersko);

2. iz tega razloga sploh ni določenih, nujno potrebnih lokacij, na katerih naj bi se razvijal določene vrste turizem. To pa ima slabe posledice za vse panoge turizma: zdravilnic ne ustrežajo gostinski prostori, ki so grajeni v drugačne namene in so neprimerni za hitro in uspešno zdravljenje, na drugi strani pa so določena priznana turistična področja izgubila kot taka svoj pomen.

Ljudski odbor smatra, da je treba socialno-zdravstveni turizem še nadalje podpirati, da pa je treba takemu stihskemu razvoju napraviti konec, določiti širše ali ožje lokacije za razvoj socialno-zdravstvenega turizma, poleg tega pa postopno preusmerjati to panogo turizma na za to določena področja in temu prilagojene objekte. Za to pa bo potrebno doseči tudi investicijsko vlaganje s strani socialnega zavarovanja.

INVESTICIJSKA POLITIKA

Ljudski odbor ugotavlja, da so doslej investicijska vlaganja v turistične namene zaostajala za potrebami domačega in inozemskega turizma, hkrati pa so bila tudi v nesorazmerju z razvojem posameznih gospodarskih panog. Šele leto 1957 se lahko oceni kot prvi, čeprav skromni preobrat na boljše. Da bi obdržali in nenehno pravilno razvijali prva večja prizadevanja v tej smeri, je treba imeti pred očmi:

1. prvenstveno je treba zagotoviti naloge sredstev v postopno, a hitreje moderniziranje obstoječih gostinskih objektov, ker so v mnogočem zastareli in nujno potrebni večjih popravil;

2. v okviru materialnih možnosti bo treba nadalje misliti na razširjanje kapacitet, kot je nakazano v 1. poglavju, in na graditev novih turističnih objektov (vzpenjače, hoteli);

3. posebno pozornost zasluži stalno zagotavljanje in naloganje sredstev v boljšo in pravočasno turistično propagando doma in v inozemstvu;

4. truditi se je treba, da bodo poleg lokalnih virov financiranja angažirana v največji možni meri tudi zvezna in republiška sredstva, predvsem v mednarodno turističnih centrih.

PRIPREDTVE IN RAZVEDRILA

Pripredtve in razvedrila je treba še nadalje pospeševati ter predvsem zagotoviti, da se bodo vršile tudi v zimskem času. Pripredtve in zabave morajo imeti kulturno višino in morajo biti primerne kraju, kjer se vrše. Gorenjski sejem je treba še nadalje pospeševati, ga razvijati in usmerjati tako, da bo vse bolj in bolj pospeševal turizem.

KADRI

Osnovni vzrok počasnega izboljševanja in napredovanja turizma v okraju je izredno slaba kadrovska zasedba in strokovna izobrazba. Ze samo dejstvo, da ima n. pr. od 18 direktorjev največjih hotelov v okraju le 6 direktorjev neko gostinsko spričevalo, kaže nizko stopnjo strokovne kvalifikacije vodstev gostinskih podjetij. Nadalje povsod primanjkuje dobro strojno in kuharsko osebje; kaže pa se tudi, da domače prebivalstvo ne pozna vseh možnosti sezone zaposlitve. Zato bo potrebno:

1. zagotoviti boljši kvalifikacijski sestav vodstvenega kadra v vseh gostinskih podjetjih;

2. organizirati v izvensezonskem času raznovrstne tečaje, zlasti za dekleta, ki bi jih v sezoni lahko koristno uporabili v gostinstvu. Tudi ostalo profesionalno strojno, kuharsko in drugo osebje bo treba v prostem času obvezno nenehno izpopolnjevati;

3. resno bo treba misliti na možnosti, organizirati poseben oddelek v okviru ekonomske srednje šole v Kranju za vzgojo kadrov z ekonomsko izobrazbo za vodilne ljudi v gostinstvu;

4. odpraviti je treba vzroke, zaradi katerih prehajajo absolventi gostinske šole v druge stroke namesto v gostinsko operativno;

5. vodstva šol in turistične organizacije naj skrbijo za to, da bi dvignili vesplošno raven prebivalstva, kakršna ustreza potrebam turistične pokrajine. Turistične organizacije naj skrbijo za stalno in sistematično službo in vzgojo vodilcev, ki bodo poznali zgodovinske, kulturne in turistične znamenitosti svojega ožjega in širšega območja in ki bodo v odnosu do gostov in turistov sposobni svojo nalogo uspešno opravljati.

NALOGE DRUŽBENIH IN OBLASTNIH ORGANOV

Ljudski odbor je mnenja, da bo treba za doseg visoko razvitega turizma stalno zagotavljati še naslednje:

1. politične organizacije se morajo bolj angažirati v teh vprašanjih;

Prof. Janko Ravnik: V DOLINI TRIGLAVSKIH JEZER

2. komuna mora postati gonilna sila za vodstvo celotne politike na področju gostinstva in turizma, kakor tudi za re-

ševanje osnovnih vsakdanjih nalog za hitreje razvijanje te gospodarske dejavnosti;

3. delu turističnih organizacij — Gorenjski turistični podzvezi, turističnim in olepševalnim društvom in gostinski zbornici — je treba posvečati več pozornosti

Okrajni ljudski odbor bo še vnaprej zagotavljal potrebna finančna sredstva Gorenjski turistični podzvezi, občinski ljudski odbori pa bodo skrbeli za turistična društva. Posebna in stalna oblika materialne pomoči za razvijanje dejavnosti turističnih društev pa je lahko tudi turistična taksa, do katere zavzema ljudski odbor to-le stališče:

Turistična taksa ima lahko ugoden učinek, če se smatra kot dajatev, ki jo gost dobi koristno povrnjeno v drugi obliki. Zato je pravilno, da je taksa vkalkulirana v ceno, da je minimalna obremenitev za gosta in da je enotna v vseh občinah po posameznih kategorijah zavezancev glede na različne letne sezone. Ljudski odbor misli, da je najboljši način plačevanja tak, da je taksa določena v odstotku od celotnega dohodka nočnin in da jo v tej višini plačujejo podjetja in drugi zavezanci krajevnim turističnim društvom za poživitev turistične dejavnosti.

4. Ljudski odbori bodo podpirali tudi ostale organizacije, ki so posredno ali neposredno povezane s turizmom (n. pr. planinska društva, lovski in ribiške organizacije ipd.);

5. organi tržne in sanitarne inšpekcije morajo nadzirati dosledno izvajanje predpisov o higiensko-tehnični ureditvi, izgledu in poslovanju gostinskih organizacij.

Perspektivni plani ljudskih odborov bodo predvideli — skladno z načeli in smernicami tega sklepa — obseg nalog za razdobje od leta 1957 do leta 1961, letni družbeni plani pa posebej za vsako leto.

Pristojni sveti ljudskih odborov bodo organizirali ustrezen sistem stalne kontrole izvajanja teh načel in nalog vsakoletnih planov ter čim pogosteje obveščali o tem svoje ljudske odbore.

Ali je pregraja potrebna?

Koprodukcija ali združitve „Jelovice“ in Gradisovega obrata na Trati bi omogočila izdatnejši razvoj škofjeloške lesne industrije

Na Trati, pri škofjeloški železniški postaji sta drugo zraven drugega dve sorodni podjetji. To sta medzadružni lesni kombinat »Jelovice« in lesni obrat »Gradisa«, ki pa ni samostojno podjetje, temveč obrat centralnega podjetja, ki ima sedež v Ljubljani. Obe podjetji se ukvarjata z lesno industrijjo.

Sem in tja v »Jelovici«, ki je večji in močnejši sosed, delajo tudi za »Gradiso«. Bilo je tudi že nekaj primerov, da sta se kolektiva obeh podjetij skušala zbližati. Tako sta skušala sodelovati pri sestavljanju tarifnih pravilnikov, saj so nenaka tarifa politika, različne tarife postavke na enakih delovnih mestih v dveh sorodnih kolektivih, pri tako bližnji sosesčini, sila neugodno vplivale na ljudi. Kolektiva sta skušala že sodelovati tudi na licitacijah. Ob neki priliki je tamkajšnja terenska organizacija SZDL sklicala tudi zborovanje, na katerem so bili člani obeh kolektivov.

Drugače pa sta »Jelovice« in Gradisov obrat dve povsem ločeni gospodarski organizaciji. Drugo od druge ju loči tudi ograja. Le-to je čutili tudi v drugih pogledih. Vzemimo samo drobec: vsaka od obeh gospodarskih organizacij ima tudi svojo gasilsko četo, dasiravno so si poslopja v neposredni bližini druga drugim.

Obe podjetji dobivata les iz istega surovinskega zaledja. Le-to pa nima dovolj ustreznega lesa hkrati za obe podjetji, če ostaneta pri sedanjem načinu obratovanja in če naj gozdove pametno izkoriščamo. Zdej se podjetja pulijo za vsako smreko posebej. Temu bi se dalo odpomoci s tem, da bi hladovino smotrnejše izkoriščali, kar pa bi dosegli le pri bolj vključenem poslovanju obeh podjetij, ki zdaj vsako zase uporablja les, kakršnega pač vsako dobi. Zato uporabljajo včasih kvaliteten les tudi za grobe izdelke, in obratno, slab, neustrezen les za kvalitetne izdelke.

Nekateri stroji so enaki v enem in drugem podjetju, spričo neenakomerne in neenotne proizvodnje pa niti tu niti onstran ograje ne morejo ustrezno izkoristiti svojih kapacitet.

Posamezne objekte in naprave kaže obnoviti. Toda — ali bi bile nove gradnje in naprave smotrne v razmerah, ko niti obstoječi strojni park v obeh podjetjih ni ustrezno izkoristčen? Vse to pa ovira tudi sestavljanje realnega perspektivnega plana obeh gospodarskih organizacij, ker še ni jasen bodoči obseg te ali one izmed njih. Zlasti je to pereče za »Jelovico«.

Sedeč po izjavah, ki smo jih bežno skušali zbrati pri obeh teh dveh sosedih, obstajajo sicer težnje, da bi obe gospodarski organizaciji bolj sodelovali. O takem sodelovanju, zlasti pa o možnostih za morebitno združitve pa še ni bilo konkretnějšíh razprav.

V primeru, če bi se ti dve gospodarski enoti združili v skupno podjetje, bi leto s svojimi kapacitetami lahko delalo tudi za specialne potrebe »Gradisa« (izdelava odrov in podobno). Kapacitete pa bi bile v takem združenem podjetju lahko nedvomno bolj smotrno izkoriščene kot so zdaj. To pa je, če na problem gledamo s širših stališč, mnogo bolj gospodarnostno. Poglavitni pomislek, ki ga je slišati zoper ta predlog, je v tem, da Gradis zahteva od tega svojega obrata, da je zelo ekspeditiven. Škofjeloški obrat mora biti sleherni hip na razpolago svojemu matičnemu podjetju in mora naglo opraviti naročila, ki so glede na potrebe Gradisa najbolj nujna. O takih pomislekih sicer kaže razmisliti, vendar jim je

moč tudi oporekati. Gre za to, da bi morda »Gradis« lahko sklenil s tako združenim podjetjem posebno pogodbo za taka dela. Razen tega pa je treba upoštevati, da bo splošni gospodarski razvoj čedalje bolj zahteval, da podjetja v uvajanju boljše organizacije dela in bolj preračunanim planiranjem potreb začno opuščati naročila oziroma dela na vrat na nos.

V interesu nadaljnjega razvoja lesne industrije na Trati bi torej bilo, da bi zainteresirani ta problem dokončno proučili in se odločili za ustrezen rešitev, kajti po mnenju marsikoga postaja sedanja pregrada med obema sorodnima podjetjema na Trati čedalje večji anahronizem. Z.

V KRANJU SE BOSTA ZDRUŽILI PODJETJI »KOMUNALA« TER »CESTE IN KANALIZACIJA«

V soboto, 4. januarja sta se sestala delavska sveta komunalnih podjetij »Ceste in kanalizacija« ter »Komunala« Kranj. Govorila sta o združitvi obeh podjetij, za kar je dal pobudo občinski ljudski odbor Kranj že pred nekaj meseci. Združitve je predlagal zaradi tega, ker razdrobljena komunalna dejavnost podražuje stroške komunalnih del in ker je tako tudi težko smotrno razporejati delovno silo. Bilančna komisija je ugotovila, da bi se z združitvijo obeh podjetij stroški uprave lahko znižali za poldrug milijon dinarjev. Združitve podjetja »Komunala« s podjetjem »Ceste in kanalizacija« je torej gospodarsko utemeljena. Oba delavska sveta sta se po daljši razpravi sporazumela, naj se ustanovi novo podjetje z naslovom »Komunalni servis Kranj«. O tem predlogu bo razpravljala še občinski ljudski odbor. — an

KAJ BI BIL ZA KRANJSKE TEKSTILNE DELAVCE SKUPNI TRENAŽNI CENTER?

V ponedeljek jutraj je bil v Kranju razgovor med šefi kadrovskih in organizacijskih oddelkov gorenjskih podjetij. Razpravljali so o nadaljnjem razvoju kadrovskih in organizacijskih

oddelkov v večjih gorenjskih podjetjih ter o tem, kako nuditi uslužbenecem kadrovskih oddelkov čim boljše izobrazbo. Mnogo so govorili o tem, ali bi kazalo ustanoviti v kranjski tekstilni šoli trenajni center, kjer naj bi se priučevali delavci in delavke vseh kranjskih tekstilnih tovarn. Ko so razpravljali o razvoju organizacijskih in kadrovskih oddelkov, pa so se domenili, da bodo o tem še razpravljali in se razgovorjali o nadaljnjem potu teh oddelkov z vidnejšimi ljudmi, ki že dlje časa delajo na tem področju. Sklenili so, da jih bodo povprašali, kaj menijo o teh oddelkih v tistih podjetjih, kjer so že napravili analizo o delu teh oddelkov. Nadalje, kaj predlagajo in kako menijo, da naj bi se ta služba vnaprej razvijala, kakšni ljudje naj delajo v organizacijskih oddelkih in kako naj tem nudijo ustrezno izobrazbo. Razpravljati pa nameravajo tudi o tem, kateri ljudje v podjetju naj bodo v proizvodnem procesu v neposredni zvezi z direktorjem, da ne bo le-ta preobremenjen in da ne bo nepotrebnih poti.

VERIGA BO LAHKO POVEČALA PROIZVODNJO TEŽKIH VERIG

Povpraševanje po ladijskih verigah Tovarne verig v Lescah je vedno večje. Tovarna ne more zadosti vsem potrebam po težkih ladijskih verigah. Zato so v Tovarni verig v Lescah sklenili, da bodo zgradili novo obrat za izdelovanje težkih verig. Kot smo zvedeli, bo gradnja tega obrata finansirala Jugobanka.

Eden izmed problemov zdravstvene službe

Taka-le gneča je bila v torek zjutraj v Kranju pred zobno ambulanto pri vpisovanju novih pacientov

Mestno gledališče na Jesenicah pred reorganizacijo

Ze nekaj mesecev ugibajo, kakšna neki bo usoda Mestnega gledališča Jesenic? Slišati je različne domneve, pa tudi neodgovorna ekstremna prerokovanja. Zda bo to vprašanje dokončno razčiščeno in prav je, da o tem zve kaj več tudi širša javnost. Pred kratkim je o reorganizaciji MGJ razpravljala Občinski svet »Svobode«, takoj nato pa Dramski svet pri Svetu »Svoboda«. Seje so poleg rednih članov sosveta udeležili tudi režiserji in predstavniki dramskih sekcij »Svoboda« jeseniške občine.

Številni sklepi te seje in razprava o problemih dramske dejavnosti na območju jeseniške občine so porok za uspešnost novih oblik dela pri dramskih sekcijah. Sklep in bojazen posameznih predstavnikov, da bi tak način razširjenega dela ne rodil zadostnih uspehov, ali šel celo na račun finančne zmogljivosti posameznih društev, sta neosnovana in odraz prav tiste ozkosti in zaprtosti, ki je hromila ponekod v zadnjih letih društveno in tudi dramsko dejavnost. Ozek krog, čeprav se tako poživljevalnih delavcev, po navadi ni puščal medse novih delavoljnih ljudi. Familarnost takega kroga pa se je prav rada kmalu izrodila v nasprotju, ki so pripeljala do neaktivnosti sekcije in negativno vplivala na delo in življenje vsega društva. Tudi pomanjkanje zadostnih finančnih sredstev in kvalitetnega vodilnega, predvsem režiserskega kadra, sta pereča problema dramskih sekcij. Publikacija je danes pod vplivom filma (na žalost tudi slabega) in sprito splošnega kulturnega razvoja neprimerljivo bolj zahtevna in kritična tudi do ljubiteljskega dramskega dela. Nobenega dvoma ni, da je danes kvaliteta neke gledališke uprizoritve prav v tolikšni meri odvisna od opreme, začeni pri kulisah, kot od zretosti in talenta režiserja in igralcev. Prosvetni servis v Ljubljani je v takih primerih včasih le odročeni, pa tudi vselej ne more zadostiti vsem potrebam.

Jeseniško gledališče se mora zato nujno preusmeriti v širšo gledališko ustanovo, ki bo poleg uprizorjanja predstav skrbe tudi za kvalitetno in materialno plat dramske dejavnosti v vsej občini. V dvanajstih letih svojega obstoja se je jeseniško gledališče razraslo v sicer amatersko, toda redno delujočo gledališko ustanovo, ki bo in tudi mora biti kos novim nalogam. Vsa dejanska pomoč, ki jo je gledališče doslej nudilo dramskim sekcijam društev, je premajhna, s primerno razširitvijo tehničnega aparata pa bo lahko kos številnim potrebam, ne samo svojega odra, temveč tudi drugih društev in njihovih odrov. Po sklepu dramskega sosveta naj bi jeseniško gledališče še naprej delovalo v sedanjem okviru, vendar z novimi dopolnitvami in razširitvami. Tudi naslov naj bi se spremenil in sprejet je bil predlog, da naj se MGJ preimenuje v Delavsko gledališče »Tone Čufar«. V okviru takega gledališča pa naj bi delovala široka prosvetna servisna služba, ki bi se ne omejevala samo na tehnične in materialne usluge, temveč tudi na široko dejansko pomoč v obliki tečajev in konkretnega dela režiserjev in igralcev pri dramskih sekcijah. Gledališče in prosvetni servis, za katerega bi bilo potrebno nekaj dodatnih sredstev, bi sicer še naprej subvencionirala jeseniška občina, toda preko Občinskega sveta »Svoboda«, ki bi bil pravni predstavnik ustanove. Skrb posemeznikov, da bi takšna oblika dela in sredstva za prosvetni servis šla na račun še tako in tako minimalnih finančnih sredstev društev, je odveč, saj bi dodatna sredstva za servis v resnici bila le dejanska in dodatna pomoč vsem društvom. Gledališče bi si s pritegnitvijo igralcev z vseh odrov v občini, ne samo zagotovilo kader, temveč bi tem igralcem nu-

dilo tudi praktično gledališko šolo. Z rednimi gostovanji najboljših uprizoritev dramskih sekcij na jeseniškem odru, bi prišlo med njimi do plemenitega tekmovanja za kvaliteto, seveda pa bi tudi jeseniško gledališče moralo redno gostovati po odrih v občini. Različnim tečajem, ki do sedaj niso rodili ravno najboljših sadov, je treba najti nove in privlačnejše oblike, tesno in načrtno delo vseh odrov v občini pa bo brez dvoma rodilo tudi vidne sadove, tako v vsebini, kakor tudi splošni kvalitetni ravni amaterske gledališke dejavnosti.

V teh dneh bodo vsi ti problemi urejeni tudi v soglasju z jeseniško občino, o čemer bomo še poročali. Pri Svetu za kulturo in prosveto bo v ta namen razširjena seja, ki bo dala tem sklepom in naporom dokončno obliko in pravno osnovo. Za jeseniško gledališče bo ta reorganizacija brez dvoma nova prelomnica, ki bo pomenila za vso dramsko dejavnost v jeseniški občini nov korak naprej h kvalitetnemu dvigu kulturne vzgoje gorenjskega delavca.

Lutowski: Dežurna služba

Uspela režija „anonimnega“ režiserja

Na preznik naše Ljudske armade so pripravili člani dramskega odseka »Svobode« na Javorniku gledalcom svojevrsten užitek. Uprizorili so sodobno delo poljskega dramatika Lutowskega »Dežurna služba«.

Delo je po svoji tematiki dokaj delikatno, delikatno predvsem zato, ker zadostuje le majhna pomanjkljivost v režiji, konceptu in osvetljevanju posameznih likov, pa že delo zdrkne na sumljivo mejo kvarnega vpliva na publiko. Določeneje povedano: delo obravnava konflikt med zdravnikom, bivšim kaznjencem, ki se je prepričal s tem, da je zdravil pripadnike kontrarevolucijskih sil, ter s člani poljske delavske partije, zlasti pa še z vodjo operativne varnostne službe. Lutowski riše značajne zelo ostro in neumljeno resnično. Zato obsoja preko svojega junaka, dr. Usinskega, take člane Partije, kakor je Wielgosz, ki mu je trenutno več

»linija«, kot pa reševanje dveh življenj. — V provokativno bolnišnico pripeljejo višjega partijskega funkcionarja, ki ga je treba nujno operirati. Dežurni zdravnik pa je prav dr. Usinski. Ta niti trenutek ne pomišlja in se takoj začne pripravljati za svoje plemenito zdravniško delo. Tedaj pa vodja varnostne službe Wielgosz ostro nastopi in ne dovolj operirati človeku, ki je delal za njihove sovražnike. Na vzdušje bolnišnice leže temna senca.

Kasneje, toda še pravočasno, se tudi med člani Partije pojavi vest, da nemara le ne ravnajo prav in človeško, da so bili preozki in so uničevali enega človeka, poleg pa še ogrožali življenje drugega, ki čaka na operacijski mizi. Zadnje besede v igri so: OPERIRAMO!

V delu ne manjka mest, pri katerih lahko režiserju zdrzne idejnost igre mimo. Pri uprizoritvi na Javorniku se to ni zgodilo in je režiser ravnal pretehtano in dovolj resno in tako izklučil iz dela pravo in zdravo jedro. Janezu Vidicu je bil to režiserski krest in ga je uspešno opravil. Zato smo na lepaku upravičeno pogrešali njegovo ime. (Zato v naslovu izraz »anonimen«.) Pravilno je ravnal, da je v uvodnih besedah raztolmačil publiko delo samo in tako obvaroval delo napačnega pojmovanja. Pri nevzgojeni publiko pa bi delo utegnilo delovati idejno dvorezno.

Igralci so ustvarili like z vso skrbnostjo. Suvereno je vodil vse dogajanje z dobro igro Jo-

že Svetina kot dr. Usinski, presenetljivo je uspel v vlogi vodje varnostne službe France Pogačnik, dočim je Ciril Kavalar ostal na višini svojih dobrih vlog. V večji vlogi se je poskušil Marjan Rožič in zanimivo podal problematično vlogo upravnika Brosza. Zahtevno vlogo dr. Mahevcwica je malo negotovo odigral Matevž Kalam, vendar je vlogo prispeval k celotnemu vzdušju in razvoju dejanja. Zanimive like so ustvarili tudi Martin Zvab (Pierzchala), Tončka Bidovčeva (Klysiowa), Ela Nočeva (Janina) in pa Janko Orešnik v bežni vlogi dr. Korguta. S svojim prvim nastopom sta želi prav lep uspeh tudi Iva Bizjakova kot Anna in Marlena Mendžičeva kot sestri Zofija. Pod skrbnim vodstvom se utegneta obe razviti v dobri igralki.

Opazno pa je bilo, da je vsem igralcem še vedno manjkala globlja študij teksta in tudi tehnike govora, kajti prenekatera važna misel je šla mimo ušes publike. V bodoče bodo morali režiserji posvetiti jeziku več pozornosti, predvsem pa igralci sami. Tudi maske so bile slabe in bi igralci nujno potrebovali strokovno pomoč izkušenega maskerja.

Scena je bila izdelana po osnutkih ing. mrh. Jovanoviča in je povsem ustrezala. Možnosti bolj efektne razsvetljave zavoljo šibkega svetlobnega parka ni bilo moč bolj izkoristiti.

»Dežurna služba«, kakršno so nam prikazali Javorničani, nam daje dobe upe, da bomo videli kaj kmalu na Javorniku spet tako solidno predstavo.

filmi, ki jih gledamo

CARSKI SEL

Da je nastal kinemaskopski barvni film Carski sel, so si morali seči v roke kar štirje producenti. Koprodukcij, partnerji so namreč Francozi, Italijani, Nemci in Jugoslavlani. Da so morali seči producenti tudi globoko v žep, ni nobenega dvoma. Film je namreč veljal 5 milijonov nemških mark, zato ga tudi upravičeno smatrajo za enega najdražjih barvnih spektaklov, kar so jih posneli v Evropi v zadnjih letih. Da je film zabeležil lep uspeh, ni treba posebej poudarjati, nedvomno pa je prinesel producentom večjo materialno kot pa moralno zadovolženje. Seveda ne kaže trditi, da je film slab.

Film je režiral renomiran italijanski filmski režiser Carmine Gallone, ki je zlasti zaslovel po vrsti uspešno zrežiranih razkošnih opernih filmov. Nedvomno pa sodi Carski sel prav v vrh njegovih največjih filmskih stvaritev.

Film je posnet po znanem romanu Julesa Vernea Carski sel,

ki predstavlja zlasti za pustolovski film, imenito literarno predlogo. Osnovo filma tvori zgodovinsko ozadje tatarskega upora v Rusiji leta 1835. V filmu nastopa čez 30.000 stativov. Zunanje posnetke so v večji meri napravili v okolici Beograda, ker je ta močno podobna pokrajini, ki jo opisuje Verne v svojem romanu. Notranje posnetke pa so napravili v pariških ateljejih.

Tokrat se bomo srečali z vrsto znanih igralcev. Tu so Curd Jürgens, trenutno najbolj cenjeni nemški igralec, ki nastopa v naslovni igri, dalje Francozinja Genevieve Page kot Nadja, svetovno znani ruski igralec Inkijinoff v vlogi tatarskega kneza Feofarja Khana, Ijubka F. Fabian v vlogi Khanove sužnje. Seveda ne kaže prezreti naše rojakinje Silvie Košične, ki igra lepo ciganko Sangarro.

Po dramaturški, režijski in igralski plati predstavlja film pomembno stvaritev, ki je ne kaže zamuditi.

aa

S V. rednega občnega zbora DPD „Svoboda“ Jesenice

Letošnji občni zbor »Svobode« Jesenice, ki je bil dokaj pozno, t. j. 21. decembra, je bil pomembnejši od dosedanjih občnih zborov. Bil je dokaz, da se jeseniški svobodaši s programsko politiko, ki jo je nakazal zadnji Kongres Svobod in prosvetnih društev, lepo pripravljajo na letošnji Kongres Svobod, ki bo v Mariboru. Vso dejavnost so preusmerili v izobraževanje članstva in ostalih ter dosegli z novo organiziranim izobraževalnim odsekom prav lepe uspehe. Kar doslej ni uspelo s koordinacijo dela med odseki društva, je uspelo v minuli sezoni, ker je imel upravni odbor stalen kontakt s posameznimi odseki. Se več. Skrbel je tudi za povezanost dramskih druščin z dramskimi družinami sosednjih Svobod in organiziral tudi skupno sejo z gledališčim svetom Mestnega gledališča na Jesenicah. Razen dejavnosti po posameznih odsekih, ki je bila bogata in kvalitetna, je društvo izvedlo vrsto predavanj v okviru izobraževalnega odseka, priredili pa so tudi več kulturno-zabavnih večerov za svoje članstvo. Vsega je priredilo društvo v minuli sezoni 72 predavanj, predstav, koncertov in razstav, ki se jih je udeležilo okoli 15.000 ljudi. Posamezni odseki pa so sodelovali tudi na prireditvah ostalih prirediteljev, tako da je bila dejavnost vseh odsekov v resnici hvalevredna. V organizaciji jeseniške Svobode je bil izveden v minuli sezoni skupen nastop in zlet godb na pihala Svobod iz Trbovelj, Idrjeje in Jesenic, ki je bil prvi in bo postal tradicionalnega značaja. Mimo godbe na pihala se je izkazal s številnimi in kvalitetnimi nastopi doma in na gostovanjih tudi folklorni odsek, da ne omenjam nastopov in koncertov ostalih odsekov, ki za nastopi prejšnjih let niso zaostajali.

Bolj kot na dosedanjih, je izstopilo na letošnjem občnem zboru vprašanje društvenih prostorov. Svoboda Jesenice je prav zategadelj zaskrbljena in dvomi v možnost izvedbe svojega obsežnega programa. Prav je, da je delavski dom vedno zaseden, vendar pri tem ni moč zaobiti dejstva, da utegne to vplivati na društveno dejavnost. Ta pereči problem pa bo moč rešiti le z gradnjo novega doma. Gradnja doma pa ne sme biti le problem jeseniške Svobode, marveč problem vseh, ki jim je rast delavskih Jesenic pri srcu.

Poročilo predsednika tov. Jožeta Varla, s katerim je bila orisana dejavnost jeseniške Svobode, bogata razprava, v katero so posegli tudi gostje, ter sklepi, so dali nove smernice za bodočo delovanje, ki bo še bogatejše in bo povedlo Svobodo Jesenice na vrh lestvice naših delavsko prosvetnih društev.

V novi upravni odbor je članstvo izvolilo najvidnejše kulturne delavce Jesenic in priznane svobodaše, ki bodo znali voditi jeseniško Svobodo po poti, ki jo je začrtal zadnji kongres Svobod in prosvetnih društev na Jesenicah.

U.

Skok, Cmok in Bistrok v uprizoritvi MG Jesenice

Z razpetimi jadrji v novo leto ali „Viba film“ pripravlja ...

Odkar so se v slovenskem tisku pojavile prve vesti o pripravah za snemanje novega slovenskega filma »Kala«, vlada med javnostjo za ta film veliko zanimanje, zlasti še, ker bo to prvi celovečerni film mladega slovenskega podjetja »Viba film«. To novo produkcijsko podjetje se je že predstavilo javnosti z nekaterimi uspešnimi kratkimi filmi, kot so: »Tri doline«, »Prvi slovenski festival telesne kulture« (barvisti film v režiji Dušana Povha), »Dinar na dinar« (lutkovni film režiserja Zvoneta Sintiča) in drugi. Prav zato naj se na kratko ustavimo ob bodočem filmu »Kala« in načrtih »Viba filma« za bližnjo prihodnost.

Scenarij za film »Kala« je napisal Ivan Ribič, avtor istoimenskega književnega dela. Režijo je prevzel mladi režiser Andrej Heng, ki ima za seboj že lepo številno kratkih in dokumentarnih filmov. »Kala« bo njegov prvi igrani film. Za kamero bomo srečali že znanega snemalca Janeza Kalšnika. Njegova odlična fotografija nas je navdušila že v filmu »Ne čakaj na majo«. Glavno vlogo bo v filmu igral pes Hasan. Ime

Hasan ni neznano, saj je že večkrat odnesel s tekem dreširanih povov prvo nagrado. Tokrat bo prvič nastopil pred kamero. Naloga ne bo ravno lahka, saj se bo moral vživeti v vlogo pste, ki se spričo vojnih strahot povolkij. Sicer pa je Hasan na poskusnem snemanju pokazal precej talenta. Razen Hasana še niso našli ostalih ustreznih igralcev. To liko v (informacija), sicer pa počakajmo, da bomo videli film.

Pa nikar ne mislite, da je to vse. Mladi delavec podjetja »Viba film« so se odločili, da bodo posneli kar štiri celovečerne filme.

Snemanje drugega filma, ki nosi naslov »Zadeva ing. Toras«, se bo predvidoma začelo meseca februarja. Film bodo posneli v barvah in v koprodukciji z znano avstrijsko produkcijsko hišo »Zenith Film«. Kakor za »Kalo« je tudi za ta film napisal scenarij Ivan Ribič. Zgodbo preveva humana ideja o uporabi atomske energije v miroljubne namene.

S koprodukcijami imamo sicer kaj slabe izkušnje, toda tokrat upamo, da bo imela več pozitivnih kot negativnih strani. Film bo režiral znani avstrijski režiser Alfred Lehner.

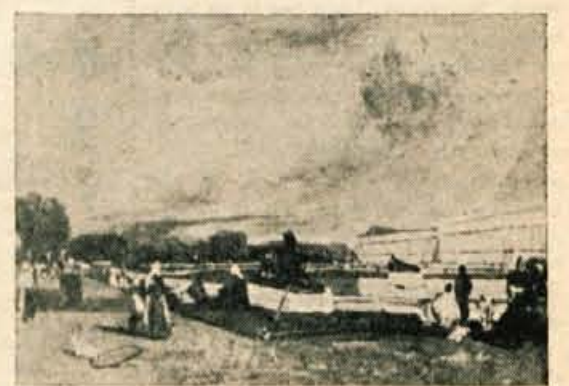
Pred kratkim so njegovo ime tiskali z velikimi črkami v vsem vodilnem svetovnem tisku, v zvezi z njegovim izredno uspešnim filmom »Berlinski kralj«. Mimo režiserja bodo še trnje glavni igralci Avstriji, vsi ostali sodelavci, kot so: direktor fotografij, direktor filma, asistent režije in drugi, pa bodo Jugoslavlani. Film bo končan do velike svetovne razstave v Bruxellesu, kjer bo tudi slavnostna premiera. Avstrijski partnerji v tej koprodukciji so izrazili željo, da se film smatra kot jugoslovanski, ker ima ravno Jugoslavija toliko zaslug za ohranitev miru na svetu. Za film se že zanima velika svetovna distribucija Columbia.

Tretji igrani film podjetja »Viba«, bo film po romanu Bena Zupančiča »Sedmina«. O tem filmu nismo zvedeli nič določenega. Prav tako še niso znane podrobnosti o četrtem filmu »Tekma«. Posrečilo se nam je zvedeti le to, da zajema snov iz življenja študentov in mladih športnikov.

Poleg tega nameravajo pri »Viba filmu« posneti še nekaj kratkih filmov in to v barvah in črno-beli tehniki. Morda bo celo kakšen v kinemascopu.

Zdi se, da bo v prihodnjem letu slovenski film vendarle ponovno oživel in zavzel primerno mesto v jugoslovanski filmski proizvodnji.

J. M.

Boroughton »Pogled na Versailles«

Zavod za napredek gospodinjstva v Kranju nadzoruje mlečne kuhinje

Nove prostore zavoda bodo slovesno odprli 18. januarja

Za soboto 18. januarja pripravlja Zavod za napredek gospodinjstva v Kranju majhno slovesnost. Tedaj bo namreč oficijelna otvoritev vseh prostorov zavoda, ki so jih lansko jesen lepo in praktično uredili za potrebe sodobnega gospodinskega pouka.

V prostorih zavoda so bili te dni zaključeni prvi štirje gospodinski tečajji, ki so trajali po šest tednov. Začenjajo se že novi, in sicer zopet štirje. Zavod je priredil tudi dva gospodinska tečaja na podeželju, v Leskovici in Zmuncu. Zdej sta napovedana tečaja v Naklem in v Lučnah v Poljanski dolini. V polletnih počitnicah bo imel zavod gospodinski tečaj za učitelje, ki poučujejo gospodinjstvo na osemletnih kranskih okrajih, ter tečaj o pripravi dietne prehrane za medicinske sestre. Učiteljstvo gorenjevaške občine je prosilo za, poseben tečaj in zavod bo njihovi prošnji skušal ustreči prav tako v semestrlnih počitnicah.

V okviru zavoda deluje tudi gospodinska posvetovalnica, ki je odprta vsak ponedeljek od 8. do 12. ure za podeželje

in vsako sredo od 18. ure dalje za mesto Kranj. Stranke se predvsem zanimajo za način uporabe raznih strojkov in drugih sodobnih gospodinskih pripomočkov.

Za kuharice mlečnih kuhinj je prirejal Zavod za napredek gospodinjstva v Kranju posebne tečaje po občinah. Zdej morajo priti na vrsto le še občine Bohinjska Bistrica, Jesenice, Radovljica in Selca.

V zadnjem času je zavod prevzel tudi nadzor nad prehrano v šolskih mlečnih kuhinjah. Trudi se, da bi uvedli mlečne kuhinje prav na vseh šolah v okraju. Trenutno je položaj najtežji na Jesenicah, kjer delijo malico samo na eni šoli, pa še tam semo mrzel obrok. Povsod drugod tarnajo, da ni prostorov. Morda bi jih z malo več volje marsikje le uspeli dobiti? V posloppju nekdanjih otroških jasli na Jesenicah bo še ta mesec začel delati gospodinski center. Prirejati bo tečaje in v kuhinji bodo pripravljali tudi malico za šolarje, ki imajo pouk v isti hiši. Gospodinski center bodo v tem mesecu odprli tudi v Trzinu. To je prvi korak k razbremenitvi gospodinj v tem mestu.

DRUŽINSKI Pomenki

REZIKA NI POVABILO PRIJATELJEV

Rezika je te dni praznovala 18. rojstni dan. Njeni mladi prijatelji — Olga, Majda, Franci in Janez — s katerimi dela v tovarni, so se je ob tej priložnosti spomnili s skromnimi, prisrčnimi darili. Njihove pozornosti se je Rezika v prvem trenutku zelo razveselila, obenem pa jo je to tudi užalostilo.

»Le kako jim bom povrnila?« se je takoj vprašala. Bila je brez denarja, četudi je zaslužila prav toliko kot ostali mladi delavci. Kuverto s plačo je morala vsakega desetega v mesecu nedotaknjeno izročiti očetu. Do svojega denarja potem skoraj ni imela več pravice. V glavnem so ga potrošili za gospodinjstvo in če je Rezika potrebovala obleko, je morala očeta dolgo nagovarjati, da ji je kupil takšno blago, kakršnega je sama želela. Za kino in podobne stvari ji je odšel nekaj desetakov le tedaj, če je bil izredno dobre volje.

Ji da nekaj denarja, da bo peljala svoje prijatelje, ki so jo obdarili, v slašičarno.

»No, zdej bi že rada kar na debelo zapravljala,« je v odgovor nejevoljno zamrmral oče in strogo nadaljeval: »Tudi jaz imam rojstne dneve, pa ne delam zato nobenega cirkusa. Takih stvari se kar odvadi. Prej, ko se boš naučila varčevati, bolje bo zate!«

Zvečer, ko bo šla iskati k čevljarju svoje in mamine čevlje, bo očetu povedala večji račun za popravilo, kot ga bo zahteval čevljar. Razmišljala je tudi, da bo pri nakupovanju mesa vzela pet ali deset dekagramov manj in s tem prihranila nekaj dinarjev za svojo blagajno. »Do prihodnjega meseca se mi bo že kar precej nabralo,« je ugotavljala.

In tako je ostala Rezika za svoj praznik brez denarja. Prijateljcem se je s težkim srcem opravičila, da je »suhar« in in stariši. Dekle je mislila samo na to, jim obljubila kramljanje v slašičarni kako bo ogoljufala starše, le-ti pa so bili za prihodnji mesec. Med tem pa je že prepričani, da njihova stroga vzgoja nakovala načrte, kako bo preslepila očeta, vaja hčerko k varčnosti in poštenosti.

RECEPTI

KOSILO

Golaževa juha
Francoski krompir — solata
Ocvirkova potica

Golaževa juha: 1/4 kg govedine ali svinine, 1/2 kg krompirja, 4 dljg masti, 10 dljg čebule, 1 dljg paprike, ščep kumine, 1 strok česna, 3 dljg moke, žlica paradajžnikove meze.

Na masti prepraži čebulo in duši, da zarumeni, dodaj papriko, nato pa na koščke rezano meso. Prideni krompir še nekaj časa duši, potresi z moko in praži. Nato zalij z vodo ter začini z dišavnimi in paradajžnikom.

Francoski krompir: 1 1/2 kg krompirja, 1 klobasa, 2 trdi kuhani jajci, mast za pekač, sol, poper, 1 dcl kisle smetane, 1 jajce, mleko po potrebi.

Skuhaj krompir, ga olupl in zreži na rezine. Daj ga plast na pomazano pekačo, potresi z narezano klobaso in jajčkom, osoli in popoprjaj, povrhu zopet daj plast krompirja! V mleku zvrkljaj jajce, ga poljaj po krompirju, nato pa še smetano in speci.

Ocvirkova potica: 60 dljg moke, 8 dljg margarine, 2 rumenjaka, 5 dkg kvasa, vanilija, rum, mleko po potrebi.

Nadev: 40 dkg ocvirkov, 8 dkg masti, 8 dkg sladkorja, ščep cimeta.

Moki dodaj pripravljen kvas in umešanje iz maščobe rumenjakov in sladkorja, stepi dobro testo in ga pustl vzhajati. Vzhajana razvaljaj in potresi po njem segrete ocvirke, v katerih si stopila maščobo. Po ocvirkih potresi sladkor in cimot (po okusu). Zvij, pustl vzhajati in speci.

PRAKTIČNI NASVETI

OBZIDAJMO PEČI

Zelzna ali pločevnata peč, ki ni znotraj obložena s žametom, se sicer hitro segreje, zato se pa tudi hitro ohladi. Njeno oddajanje toplote povečamo, če jo znotraj obložimo z opeko, z razbitimi strešniki in z ilovico. Površino ilovice posujemo z drobno soljo, da se vse skupaj započe in postane kot kamen, sicer bi ilovica v ognju hitro razpadla.

PEPEL ZADRŽUJE TOPLOTU

Napačno je puščati v lončenih pečeh z rešetko ali brez nje pepel tudi po več dni, v krušnih pečeh pa, potisnjeneja ob steni kurjšča, celo po več tednov. Ta pepel tvori kot slab prevodnik toplote izolacijsko steno, ki preprečuje prehod toplote od plamena na pečnice. Lončene peči moramo očistiti pepela zmeraj, preden zakurimo.

Lignit da več toplote, če ga nabavimo vsaj tri mesece pred uporabo. Tudi gori bolje, če je suh.

Duh po pepelu se ne bo razširjal po stanovanju, če bomo posodo, v kateri hranimo pepel, pokrili z mokrim časopisnim papirjem.

Gozdni srak, ki je zdrav in prijeten, če čuti v sobi, če v vrelo vodo nakapljamo malo terpentina.

Duh po pomarančah prevzameta obleka in perilo, če obesimo v omaro vrečico s pomarančnimi lupinami. Paziti pa moramo, da ne puščejo v dotik z blagom, ker bi pustilo olje, ki ga vsebujejo olupci, na blagu madeže.

Slamnat tekalec samo iztepeno in skrtamo; vlažnih čistil ne prenesajo.

Vogali tanjših preprog se ne višajo, če jih na narobni strani tanko namazemo z mizarskim klejem.

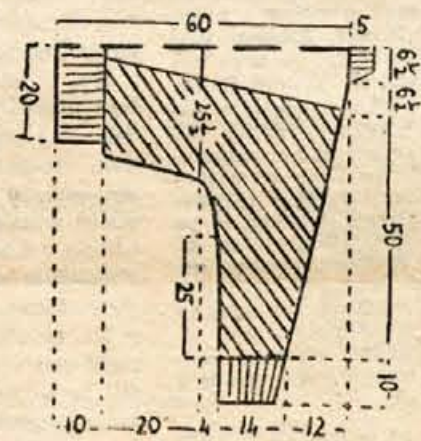
Pleten moški pullover s kimono rokavi

Potrebujemo 500 g volne. Pletemo z iglami št. 3. V pasu in v zapestju delamo elastični vboj (1 leva, 1 desna).

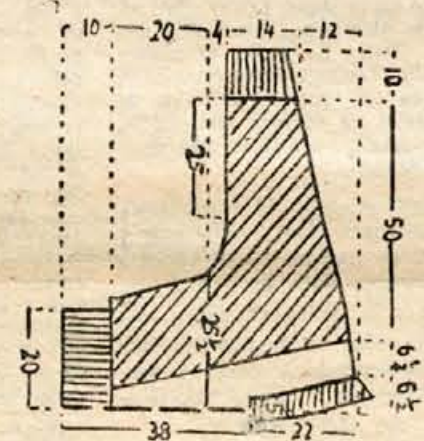

sredino prednjega in zadnjega dela pletemo gladko, vse ostalo pa po temle vzorcu: prva in druga vrsta desno, tretja vrsta levo, četrta vrsta eno desno eno levo, peto vrsto pa začnemo zopet tako kot prvo. Dvanajst zank meri 4 cm.

Prednji del začnemo na 114 zank ter spletemo 10 cm elastičnega vzorca. Nato dodamo v prvi vrsti 2 zanki. Nadaljujemo

takole: 26 srednjih zank pletemo gladko, ostale pa po zgoraj opisanem vzorcu. Sprednji gladki del povečujemo z vsake strani za 2 zanki na vsakih 20 vrst do ramen. Z vsake strani pletenja dodamo 10x1 zanko na vsaka 2 cm ter 4x1, 3x2, 10, 21 in 72 zank na vsaki dve vrsti. Na 34 cm višine imamo na iglah 380 zank. Nekaj časa pletemo ravno,

nato pa na 38 cm višine odvezem 16 srednjih zank ter pletemo vsaki del zase. Za sprednji izrez vzamemo na vsak 1 1/2 cm 8x po 1 zanko ter 4x po 1 na vsaka 2 cm. Na 14 cm dolžine spodnjega roba rokava začnemo takole odvezemati: 3x4, 8x6, 7x8 in 14 zank.

Zadnji del pletemo prav tako kot prednjega, le da nima izreza. Zanke, ki ostanejo po odvzemkih na rokavu za ramena, snamemo naenkrat.

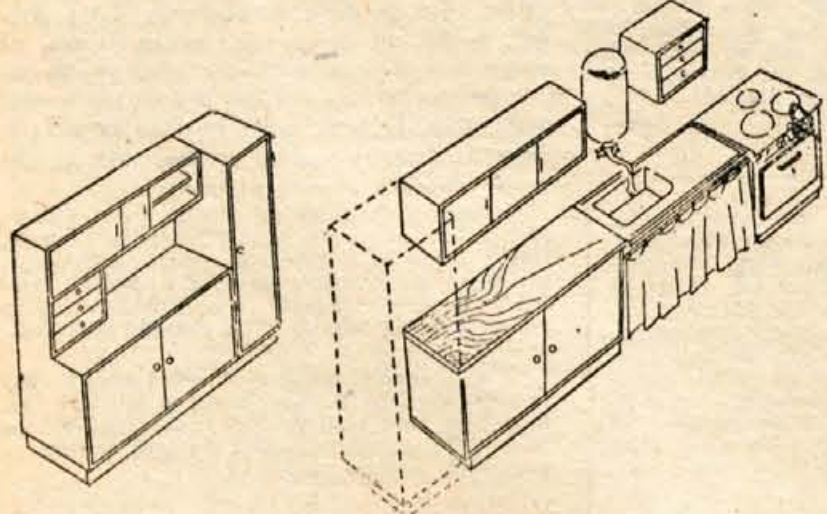
Obadva dela potem lepo zlikamo ter sešijemo rokava in ramena. Okoli vratnega izreza nabereimo 170 zank ter pletemo ravno 5 cm, tako da kasneje spre-daj najšijemo en del preko drugega, kot vidite to na sliki. V zapestjih dopletemo 10 cm elastičnega vboja.

KUHINJO BOMO PREUREDILE

Kuhinja s kredenco ob eni steni, s štedilnikom ob drugi in z vodovodom ob tretji steni je urejena nesmotrno in nesodobno. Ker je gospodinsko delo v takšni kuhinji tudi neekonomično in zahteva od gospodinjice preveč fizičnega dela, jo bomo preuredile.

Staro kredenco, kakršno vidite na sliki, bomo razstavile na prvotne štiri ele-

nad delovno površino in ga še vedno uporabljamo za shranjevanje steklene posode. Skrajni desni del kredence postavimo tik ob levi strani delovnega kota. V tej omarici shranjujemo živila. Preostane nam še vmesni del kredence, — predalčki, ki jih obesimo nad štedilnik. V njih hranimo razne začimbe in dišave, ki jih vsak dan uporabljamo pri kuhi.

mente. Potrebovale bomo morda še kako novó desko ali manjšo lesenitno ploščo, pa tudi nekaj žebeljev in kleja. Koliko, je odvisno od tega, kako je stara kredenca sestavljena. Da bomo dosegle pravo zaporedje kuhinjskega dela, bomo postavile spodnji del kredence tik ob vodovodu, na levi strani. Ker je najprimernejša višina tega delovnega pulta 80 do 86 cm, ga bomo morale zvišati. Verjetno bo zadostovala že nova delovna plošča, ki jo napravimo iz javorovega lesa ali iz lesonita. Ves spodnji del ostane neizpremenjen in v njem še nadalje hranimo kuhinjsko posodo.

Zgornji del kredence obesimo 60 cm

NOVO ZAKLJUČNA ŠTEVILKA »SODOBNEGA GOSPODINJSTVA« ZA LETO 1957

V zadnjem »Sodobnem gospodinjstvu« lahko beremo marsikaj zanimivega: na primer sestavek o »Državnem gospodinskem svetu v Kopenhagenu«, sestavek o uporabnosti Gospodinskega koledarja za vodenje domačega knjigovodstva, o pravilnem kurjenju z drvmi, o sodobnih in praktičnih omarah za stanovanje in o pravilni namestitvi električnih luči na mestih, kjer delamo, počivamo, jemo itd.

Vodoravno: 1. najbolj razširjena športna igra, 8. prevozno sredstvo, 14. vstava, vmesno dejanje, 15. vzamem nazaj aro, 16. grška črka, 17. svojilni zaimek v sklonu, 19. pogojnik, 20. največja ptica, 22. organska kemijska spojina benzola, 23. močnik, 24. palica, 26. najmanjši delec snovi, 27. tuje žensko ime, 28. računske enote, 30. rimsko število, 31. možko ime, 32. kovina, 34. del pohištva, 36. napad, 38. segrevam, 41. možko ime, 43. začetnici imena in priimka francoskega pesnika (1811—1872), 45. pojedil, 46. sadno drevesce, ki prvo cvete, 47. rimski cesar, 49. last Eve, 50. zgoden, 51. ciklična instrumentalna kompozicija (4. sklon), 53. osebni zaimek, 54. začetnici imena in priimka belgijskega pesnika (1855—1816), 55. klobasa, 57. začetnici imena in priimka hrvatskega dramskega igralca, režiserja in ravnatelja drame zagrebške Narodnega gledališča (1881—1931), 58. letni časi, doba, 60. ljubkovalno žensko ime, 62. raztelevalec, 63. zgornji konec cevi pri vodnjaku.

Posteljnica v nadstropju tudi pri nas niso več tuje, zato so na Centralnem zavodu za napredek gospodinjstva izdelali mizarske načrte za več primerkov takih postelj, ki jih lahko naročite. V reviji boste našli tudi pet lepih modelov za otroške obleke in pa nasvet, kako naj se gospodinja obleče za družinska slavlja. Ing. E. L. vam odgovarja na vprašanje, ali je bolj zdravo beljenje z mastjo ali oljem. Sledi več receptov. Vrtilčkarji pa bodo gotovo veseli stalnega koledarja vrtnarskih del, ki jih uvaja »Sodobno gospodinjstvo« že v tej zadnji številki.

Križanka št. 1

1	2	8	4	5	6	7		8	9	10	11	12	13
14								15					
16			17					18				19	
20			21		22	23						24	
24			25		26							27	
28			29		30							31	
32						33		34	35				
						36		37		38			39
												40	
41	42					43	44	45					
46						47		48		49			
50						51				52		53	
54						55				56		57	
58						59				60			61
62										63			

OB OBČINSKEM PRAZNIKU KOMUNE ŽELEZNIKI

Industrializacija na pohodu v Selško dolino

8. januarja 1942. leta so začele popu-
stati z vseh krajev Dražgoš strojnice.
9. januarja so se slišali prvi topovski
strelli. V soboto, 10. januarja so nem-
ške granate začele orati nilve v bliži-
ni hiš, le-te pa rušiti. Ko se je stem-
nilo, je svedel ognjeni stij, ki so ga po-
vzročile vlačgalne granate. 11. januarja
v zgodnjih jutranjih urah spet ogenj
iz topovskih cevij. 12. januarja prav-
tako, Nemci pa so že začeli tudi z iz-

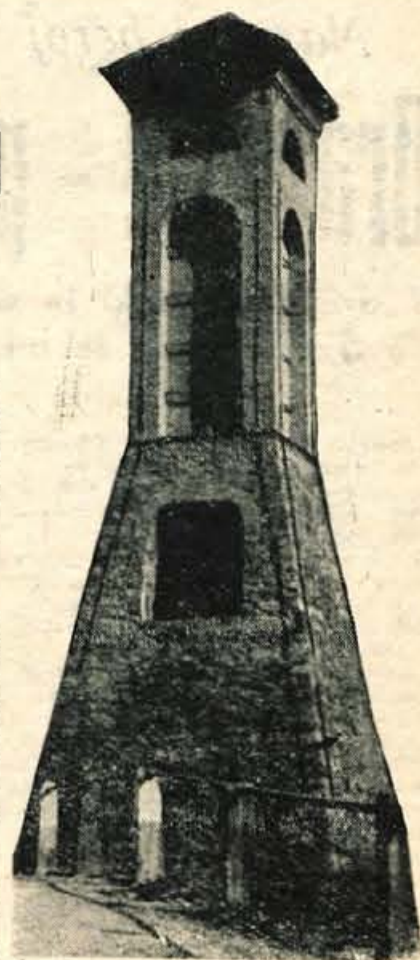
skim letom, pa lahko rečemo, da v
Selški dolini skoraj ni več ostalo med
vojno porušene domov. Zato torej no-
vo leto pomeni za občino Železniki
prelepnico — obnova, ki je terjala nad
1 milijardo dinarjev, je končana, zdaj
pa črka Selško dolino nadaljnja iz-
gradnja za boljše življenje vsega pre-
bivalstva, predvsem pa izgradnja in-
dustrije.

podjetja »NIKO« 49 milijonov dinar-
jev, lani 300 milijonov, za letošnje le-
to pa predvidevajo, da bo vrednost
bruto proizvodnje 450 milijonov dinar-
jev. Seveda se je v istem času pove-
čalo tudi število članov delovnega ko-
lektiva, in to od 120 na 350 članov. Z
rekonstrukcijo podjetja, to je, ko bo
»NIKO« začel proizvodnjo v novih
prostorih in ko bo njegova dejavnost
v polnem razmahu, pa bodo te števil-
ke še mnogo večje: letni bruto pro-
dukt bo 700 milijonov dinarjev, zapo-
slenih pa bo lahko 500 delavcev in
uslužbencev. Če zdaj upoštevamo še
to, da tudi Medzadružno lesno indu-
strijsko podjetje v Česnjici predvideva
rekonstrukcijo in bo potem zaposlevalo
do 600 delavcev, bo zaslužka za občina-
ne dovolj in ne bo se jim več treba
bati, kolikšen kos kruha si lahko od-
režejo. Je pa vsekakor v občini še
več manjših podjetij, ki bodo v na-
daljnem razvoju Selške doline lahko
odigrale pomembno vlogo. Prav tako
so tudi kmetijske zadruge velikega
pomena za nadaljnji razvoj občine.
Med njimi moramo v prvi vrsti ome-
niti Kmetijsko zadrugo Martinj vrh z
njenimi obrtnimi delavnicami, v kate-
rih je zaposlenih 50 delavcev. Prav
ta zadruga je v preteklem letu doslela
nekaj velikih uspehov: obnovila je
stara stavbo, v kateri bo v kratkem
času odprta mlekarina in mlečna re-

stavracija, kar bo vsekakor velika pri-
dobitev za Železnike; pod streho je že
velika dvonadstropna zgradba, v kateri
bo sodobno urejena trgovina, upravni
prostori kmetijske zadruge in stano-
vanja; dokončana elektrifikacija Mar-
tinj vrha.

VRSTA NALOG V PRIHODNOSTI

Z razvojem Selške doline stopajo
vedno bolj v ospredje komunalne po-
trebe. Zaradi velikih izgub v pretekli
vojni si občani v tem pogledu še niso
mogli v celoti opomoči. Vsekakor je
najbolj pereče vprašanje stanovanj-
ska izgradnja. Prav temu vprašanju
bo občinski ljudski odbor v letošnjem
letu dal vso pažnjo, podjetje »NIKO«
pa bo začelo z gradnjo novega stano-
vanjskega bloka. S tem seveda to
vprašanje ne bo rešeno in bo še na-
prej ostalo kot ena najvažnejših na-
log občine Železniki. Gradnja vodo-
vodov je v večini končana, le v neka-
terih manjših krajih ga bo še treba
napeljati. Bolj pereči pa so problemi
s kanalizacijo, električnim omrežjem
in cestami. Vsekakor bo moral biti
čimprej elektrificiran ves zgornji del
Selške doline. Razen nekaterih novih
cest (zlasti dograditev ceste Kropa —
Jamnik — Dražgoše), pa si občani že
dolgo žele asfaltirane ceste skozi do-
lino. Ker so Železnikarji s svojimi

di zelo zanimivo področje v turizmu.
Prav zaradi tega so ceste še bolj po-
membno vprašanje. Vsekakor pa sodi
sem tudi izboljšanje zunanje podobe
vasi in naselij. K izboljšanju vseh teh
okolščin, ki so tako lokalnega kot
turističnega pomena sodi seveda tudi
gostinstvo in trgovska mreža.

Se in še bi lahko naštevali, kaj čaka
Selško dolino v nadaljnji izgradnji. Se
z večjim prizadevanjem kot do sedaj
in s pametnim gospodarjenjem v okvi-
ru komune, pa lahko že v bližnji pri-
hodnosti pričakujemo novih in velikih
uspehov prebivalcev občine Železniki.
S tem se bodo občani tudi v prihodnje
dostojno oddolžili spominu nad 300
padlih borcev in talcev Selške doline
v NOB, katerih se v teh dneh še zlasti
spominjajo.

Fa-Bo

Maja meseca bo tovarna »NIKO« začela s proizvodnjo v novih prostorih

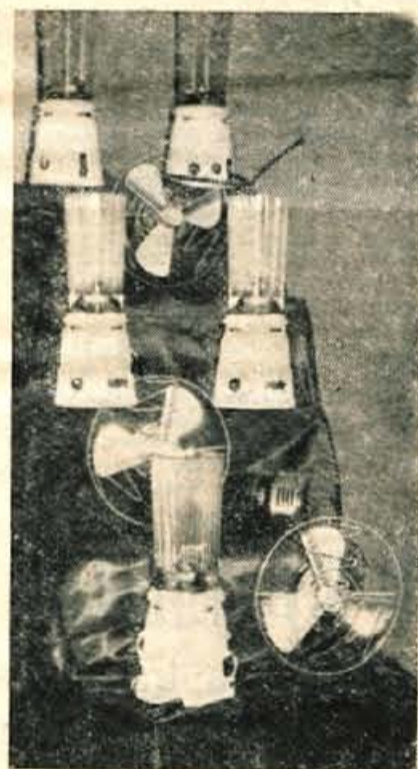
seljevanjem domačinov, ki je trajalo
še ves naslednji dan. Toda ves ta
oginj, grmenje topov, poki pušk in
strojni in izseljevanje, domačinom in
hrabrim borcem ni omarjalo brezkom-
promisne borbe za svobodo.

Junjska je bila dražgoška bitka. V
spomin na tiste dni januarja meseca
1942. leta prirejajo v občini Železni-
ki prav v teh dneh že četrtil občinski
praznik.

Kot dražgoške borbe, tako se v teh
dnevh občani spominjajo tudi množič-
nega odhoda mladih fantov iz Železni-
kov v partizane. 6. januarja 1943. leta
bi moralo 50 Železnikarjev v vrste zlo-
glasne Hitlerjeve armade, toda oni so
se odločili — odšli so v partizane
in od njih so prenekatere živovali
svoja življenja za osvoboditev demo-
vine. Zaradi tega so Nemci kaj hitro
tudi v Železnikih pokazali svojo kr-
vočno moč, toda Železnikarji kot
vsi prebivalci Selške doline, so bili
neuklonljivi v borbi za lepše življe-
nje. Februarja meseca istega leta je
odšla v partizane druga skupina fan-
tov.

NAD 100 PORUŠENIH HIŠ JE OBNOVLJENIH

Svoboda je Selška dolina dočkala
porušena. In to prav gotovo bolj kot
katerikoli od ostalih predelov Gorenj-
ske. Zato je razumljivo, da je bila
prva in najvažnejša naloga po uspešni
končani revoluciji — obnova Selške
doline. Le-ta je potrebovala veliko
sredstev in številnih pridnih rok. To-
da občani komune Železniki so z istim
boletom obnovljali svoje domove, kot
so zmagovali v borbi za osvoboditev.
Če ne bi bilo tako, bi občina Železniki
prav gotovo ne mogla doseči tolikšnih
uspehov v povejni izgradnji kakršne
je. V Dražgošah je obnovljenih 74 hiš,
v vasi Petrovče 7, Martinj vrhu 12,
Potoku 7, Železnikih 14 in še in še;
dograjene in obnovljene so šole v Le-
nartu, Bukovici, Železnikih, Davči in
Dražgošah (otvoritev le-te bo v ne-
deljo, 12. januarja). Marsikaj bi lahko
še naštel, kar je bilo med vojno po-
rušenega in je že obnovljeno. Z lan-

Kaloriferjev in gospodinjstev mešalcev, proizvod tovarne »NIKO«, bo letos dovolj na trgu

niki, postal še pomembnejši činitelj v
nadaljnem razvoju Selške doline. Za
ilustracijo si ogledimo nekaj števil-
1951. leta je bil letni bruto produkt

V povejni izgradnji je bila v Selški dolini obnovljenih in dograjenih vrsta šol
Pred šolo v Železnikih

sredstvi pripravljene asfaltirati 5,5 km
ceste, bi bilo prav, da bi jim za ostal
del ceste priskočili na pomoč tudi ti-
stii, ki so za to odgovorni.
Selški dolini se odpira vsekakor tu-

Dvonadstropno poslopje, ki ga gradi KZ Martinj vrh, je že pod streho

KAJ PRIPRAVLJAJO?

V Dražgošah je te dni vse
živo. Pa ne le v Dražgošah. —
Na proslavo 16-letnice velike
dražgoške bitke se pripravljajo
tudi vse ostale organizacije in
športna društva — strelci, TVD
Partizan, planinci, smučarji,
ljudska milica, mladina, JLA,
ZROJ, volaški invalidi, pripad-
niki predvojaške vzgoje in drugi.

V soboto zvečer, 11. januarja,
bodo na Dražgoški gori in Ra-
tičevcu zagoreli kresovi. Nasled-
nji dan bo spominski pohod
smučarskih patrol »Po stezah
partizanske Jelovice«. Proga od
Kališnika preko Mošenjske in
Lipniške planine, Martinčka,
Selške planine, Rovtarice do
Dražgoš bo dolga okoli 29 km.
Ob 9. uri bo žalna svečanost v
počastitev dražgoških žrtvij, ob
10. uri pa ponazoritev dražgoške
bitke, kjer bodo sodelovali pri-
padniki JLA, predvojaške vzgo-
je in ZROJ. Napadalce — Nem-
ce bodo predstavljali vojaki
JLA, ostale pa pripadniki pre-
vojaške vzgoje in rezervnih ofi-
cirjev. Patrola 15 fantov - ob-
veznikov predvojaške vzgoje iz
Krope pa bo predstavljala nem-
ške smučarje, ki so hoteli pred
16 leti zahrbtno napasti parti-
zane na Bičkovi skali. Za tem
bo sprejem smučarskih patrol v
Dražgošah, otvoritev nove šole
v Dražgošah, slavnostni govor,
objava rezultatov tekmovanja,
podelitev nagrad in spominskih
diplom, popoldne pa bo parti-
zanski miting. Avtobusna pod-
jetja bodo preskrbela za prevoz
od Skofje Loke do Rudna, če
pa bo cesta dobra, pa celo do
Dražgoš.

Ob četrtem občinskem prazniku v Železnikih želijo svojim občanom pri nadaljnji izgradnji še mnogo uspehov:

- OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
- OBČINSKI KOMITE ZKS
- OBČINSKI ODBOR SZDL
- OBČINSKI KOMITE LMS
- OBČINSKI ODBOR ZB

»NIKO« — tovarna kovinskih in elektromehanskih izdelkov — ŽELEZNIKI

Medzadružno lesno industrijsko podjetje LIP ČESNJICA

USNJARNA ŽELEZNIKI

ČEVLJARNA RATITOVEC — STUDENO

TRGOVSKO PODJETJE SELCA

Trgovine: GOZD, JELOVICA IN SORA

IZ ŽELEZNIKOV

MESARIJA IN PEKARIJA IZ ŽELEZNIKOV

GOSTILNA »TRNJE« — ŽELEZNIKI

Kot v »NIKOS«, je tudi v »LIP« Česnja zaposlenih precej žena

Narodni heroj Tonček Dežman pripoveduje...

Dražgoše - prva slovenska republika

V dražgoški bitki je sodeloval cvet partizanov - Cesta od Rudnega do Škofje Loke je bila tri dni krvava - Ta borba je odjeknila v vseh krajih države

Jelovica je bila pozimi leta 1942 prekrita z več kot meter debelo snežno odejo. Poti ni bilo. Le tu in tam so bile v visokem snegu stopinje človeških nog, gazi jelovških partizanov, fantov, ki jih človek, brez ko jih je videl, ne da bi poznal njihovo moč in voljo; ne bi mogel imenovati vojsko. Toda — zmotil se je, kdor je podvomil v njihovo moč.

»Prav na 1. januarja leta 1942 je Cankarjev bataljon prišel v Dražgoše,« je pripovedoval skojevlec, mladi mitraljezec Cankarjevega bataljona, kasnejši komandant VOS za Gorenjsko in za tem namestnik komandanta II. VDV brigade, narodni heroj Tonček Dežman. Gorenjci Tončka po njegovem delu že dobro poznamo. Poznamo ga kot junaka Jelovice, borca Pokljucke, Mežaklje, Stola in tudi Primorske.

»Komandant našega bataljona Jože Gregorič, član glavnega štaba POS Stane Zagar in komisar bataljona Ivan Bertonec — Johan so spoznali; da gre to pot za res, kajti Nemci se, kot je bilo do tedaj v navadi, tokrat po boju niso umaknili s položajev. Ostali so v zasedi in nam tako onemogočili napad na nemški avto.

»Naslednji dan 10. januarja,« je pripovedoval Tonček Dežman, »so Nemci pripeljali na Rudno takole okoli 10 do 12 topov. Cevi so usmerili na naše položaje in iz njih je vseskozi švigal ogenj. Za hrbtom pa nas je hotela iznenaditi kolona smučarjev. Vendar leti niso prišli po pravi poti za hrbet

našim borcem na Bičkovi skali tako, da smo kolono zlahka razbili. Nemci so bili divji, skoro bi lahko rekli, da so podivjali. Jurčali so kar naprej. Naši streli so jih kosili in njihova trupla so bila dober zaklon njihovim vojakom.

Tonček in njegov mitraljez sta v tej borbi pokazala, kaj se pravi boriti. Njegovi rafali so želj Nemce kot suhe slamnate bilke. Pravijo, da je Tonček Dežman tedaj sam postrelil na desetine Nemcev. Z Jožetom Gregoričem sta točno premerila razdaljo do sovražnikovega položaja, po tem pa so njegovi natančni in preračunani streli kosili, dokler niso Nemci namerili kar tri topovske cevi na tisti skedenj, kjer sta bila komandant in mladi mitraljezec.

»Le s topovi jim je uspelo, da so nas pregnali,« pravi Tonček Dežman.

Nemci so bili vedno bolj besni. Na vsakega, kdor se je le premaknil, so streljali hkrati s težkim mitraljezom in topom. Vodstvo sovražnikove vojske je hotelo opogumiti svoje vojske z merico ruma, ki ga je moral pred bojem vsak vojak obvezno krpiti.

Tretji dan borbe je bil za nas že skoro usoden. Sovražniku je uspelo, da nas je pregnal iz tistega dela zemlje, iz tiste točke, ki je pomenila največ — zmago ali propad, gospodarja ali sužnja. Tretji dan popoldne smo namreč morali zapustiti Bičkovo skalo, ki je bila naše najvažnejše oporišče. Ko so se proti večeru Nemci umaknili

v hiše, se je naš bataljon umaknil proti Kalisrniku. Naslednji dan so njihova gnusna dejanja presogla vse meje. Saj to niso bila več človeška dejanja, to je bilo dejanje, ki ga zmorejo le pobesneli ničvredneži. — Ljudi — starce, starce in otroke, ki so jih še dobili po domovih, so nagnali v v srednjeveško cerkev in jih vse skupaj zažgali. Tedaj je tam zgorelo okoli 46 starih in otrok. Nemci so po tem neuspehu pobijali in rušili vse, kar jim je prišlo pod roke. V Dražgoše so pripeljali kompresor in rušili vse povprek, uničili so vse domove in ljudi, kar so jih našli.

V zgodovini bo dražgoška borba, dražgoška zmaga, zapisana na prvih straneh, z velikimi črkami, zapisana bo v listnem delu, kjer bodo govorili o največjih in najtežjih bojih naših ljudi. Da tam, kjer bo pisalo o herojskih dejanjih. Prav tam bo. Morda bodo v prvih vrsticah napisane besede Gregoriča in Zagarja — »V dražgoški borbi so sodelovali ljudje, ki so bili cvet našega partizanstva.« In takoj za tem — »Saj to je bila neverjetna zmaga, nemogoča borba — na eni strani okoli 12 do 15.000 Nemcev, od tega okoli 10.000 dobro oboroženih borcev, ki so s topovi napadali 200 junakov oziroma 180 borcev - partizanov. Na eni strani 10.000 po vseh predpisih oboroženih in obloženih mož, s topovi in tehniko, na drugi pa 180 prezebljenih in lačnih partizanov z 18 mitraljezi. Na vsakega partizana so tedaj izstrelili okoli 100 topovskih strelcev. In rezultat?

Prvi Nemci več sto mrtvih in prav toliko, če ne še več ranjenih, pri partizanov pa — 7 mrtvih in 5 ranjenih. Račun, koliko je moral kdo katerih ubiti, ni težek. Prej bi rekli, da je težko verjeti. In vendar je bilo res — ljudje so pričali temu.

Prebivalci tamkajšnje doline pripovedujejo, da je bila cesta tiste tri dni od Rudnega do Škofje Loke vsa krvava. Da bi ta strašen poraz opravičili, so pisali nemški časopisi, da je takrat v Dražgošah nemška vojska naletela na staro jugoslovansko vojsko...

»Da. To je bila ena naših največjih in najtežjih borb,« je nadaljeval Tonček Dežman. »Najtežja pravim zato, ker je bila na tako majhnem prostoru

TONČEK DEZMAN — Le malokdaj je bila prilika za take oddih

in ker smo bili obkrojeni od treh strani. Prost je bil le tisti del, ki je vodil v jelovške pečine.

»Zame osebno pa,« je nadaljeval, »je bil pohod po tej borbi čez Jelovico na Pokljuko in nazaj do Jošta in od tu v Poljansko dolino še težji. Vso to pot tja in nazaj smo prehodili v 7 dneh, del poti od Kupljenka do Jošta pa sem prehodil v snegu brez čevljev. Razen tega tudi hrane nisimo imeli in tudi kuriti podnevi nismo smeli.

»11. januarja, da, 11. januarja je bila uničena naša prva slovenska republika.

Tonček je pomislil. Njegove misli so bile neke daleč, mislil je, kot da bi iskal besede, s katerimi bi nadaljeval svoje pripovedovanje.

»Tovariša Gregorič in Zagar sta namreč imenovala Dražgoše prvo slovensko republiko. V teh dneh od 1. do 9. januarja so bili v Dražgošah partizanski mitingi, zborovanja in sestanki. Po tem, po veliki bitki, pa je ruševine prekrnil sneg. Spomladi, ko je sneg skopnel, je mladina Selske in Poljanske doline našla na kraju borbe toliko orožja, da se je lahko oborožil ves Selski in tudi nekaj Poljanskega bataljona. V kotanji nad Kalisrnikom pa smo tedaj spomladi našli, zdi se mi,

13 zmruženih Nemcev. Ranjeni niso bili, videti je bilo kot da bi ne našli poti nazaj v dolino.

Tako je bilo. Za tem se je del bataljona umaknil na Mošenjsko planino. Tam so doživeli naslednjo veliko bitko, kjer je umrl tudi Henrik Biček. Bombe so sledile druga drugi. Dražgoška bitka pa je odjeknila med vsemi partizani, pomenila je preobrat v narodnoosvobodilnem gibanju. Mladina je tedaj še v večjem številu odhajala v gozdove, vrste partizanov so se množile.

»Vedeli smo, da sta pred nami samo dve poti — boriti se, ali trpeti in ne junaško umreti. Odločili smo se za prvo — boriti se, še bolj boriti, biti se, dokler ne zmagamo...« je zaključil Tonček Dežman.

V njegovih očeh in v očeh vseh borcev lahko dandanes beremo, da teh dni ne bodo nikoli pozabili. Pozabili jih ne bo mogel nihče, ki čuti, da so prav ti boji prinesli svobodo. Mladi rod se jih bo spominjal vedno, letos in vsako leto bodo Dražgoše in drugi krajji obživel, mladi ljudje bodo tedaj še bolj pristihnjali pesmi boja in svobode, pesmi, ki jim je prinesla mladost, veselje in srečo...

LJ.

»Ne vem, poskusil bom še enkrat, morebiti bo šlo.«

»Poskusi,« je rekel Dominik in se suho nasmehnil. »In ne pozabi: Ladijski želblji pomenijo gotovino!«

To je pomagalo, Rotar je bil pripravljen delati tudi pod ceno, samo da bo takoj prejel gotovino. Najhuje je prodajati malim kramarjem, ki plačujejo v obrokih, tak denar presahne, ne da bi kaj prida odvrnil.

Ko je odhajal, je Dominik zaničljivo gledal za njim. Ta mož, star mojster, za glavo višji od njega in še niti petdeset let star, je v bistvu slabši. Delal bo in ko bo dobil denar, bo prošil za novo delo. O tem ni niti trenutek dvomil.

Ladijski želblji so v resnici vrgli toliko, da je Dominik celo odplačal del dolga v posojilnici. Ponosno je pokazal ženi po botnico. Še eno, dve tako dobri leti, pa bo domačija na čistem. Potem bodo začeli bogateti.

Res, Ana je bila z Dominikom lahko zadovoljna. Morebiti je bil malce neroden, toda neprijazen ni bil z njo. Tudi obziren je znal biti. Večkrat ga je slišala, kako je v vigencih grobo preklinjal in robantil, v hiši tega ni storil nikoli. Ni pozabil, da ga je ona naredila gospodarja in kadar je govoril o vigencih, o zemlji in dobičkih, so se mu v očeh utrinjale tiste žive iskre, ki so jo nekoč tako opijanile.

Zdaj je zmeraj, kadar je le utegnila, posedala z otrokom v naročju. Ta otrok ji je bil vir skoro neusahljivega ponosa in radosti. Deček je raste in ko mu je bilo štiri mesece, je bil čisto okrogel, črne oči, ki so spočetka gledale križem, pa so že razumno stregle po vsem, kar ga je obdajalo. Domači in sosede so vneta ugibali, komu je otrok podoben. Oči so prav gotovo Dominikove, okrogla bradica bi mogla biti Anina in čopek temnih las, ki se mu je podjetno vihal nad čelom... da, prav tak čopek je imel Aleš, ko je bil majhen. Dominik se je temu smejal. Otrok je podoben samemu sebi, je rekel, in ženske naj bi vsaj toliko počakale, da bi malce odrasel, potem naj ga že razdelijo med strice in tete, če se jim zdi potrebno. Ana ga je zavračala, bila je malone užaljena. Dominik bo sina najbrž šele takrat prav cenil, ko ga bo mogel vzeti s seboj v vigenc.

Živela je tako mirno in zadovoljno, da za nikogar več ni imela hude besede. Vsa njena razdražljivost je prešla in če je hlapec ali dekla nista takoj ubogala, je ponovila ukaz tudi drugič in tretjič, ne da bi jima očitala postavanje. Celo tistega jesenskega večera, ko je Aleš razodel, da se namerava oženiti, ni mogla razumeti, zakaj se je Dominik tako zelo razburil.

Aleš je šel zdaj v devetnajsto leto in je bil odrasel, samo še zmeraj nekoliko prešibak čez pleča. Zadnje leto, ki ga je prebil v vigencih, ga je okrepilo, mestna bledeca mu je izginila z lic in njegova polt je postala zamolklo rjavkasta, kovaško zdrava. Obraz mu je dozorel in se izoblikoval. Ana je zasledila v njem vse značilne poteze Gašperinevega rodu. Nos je imel morebiti malce prevelik, preveč usločen in rahlo privzdignjene nosnice so mu ob razburjenju trepetale prav tako, kakor Ani. Kakor ona je imel nekoliko udrtja senca s prosojnimi modrimi žilami. Čelo mu je kazila brazgotina, spomin na tisti večer, ko ga je Dominik našel za vigencem, toda prikrival jo je z lasmi, ki jih je puščal viseti na čelo. Ustnice so bile še zmeraj otroško napete in vlažne, a pustil si je rasti brčice in to ga je delalo moškega in zrelega.

Po dražgoški bitki prvi partizanski smučarski vod

Dražgoška svečanost naj bi bila tradicionalna prireditev športa in mladosti - Dražgoška dekleta že pleto vence

Pred nekaj dnevi so se vojaki-planinci iz Bohinjske Bele na svojem maršu ustavili tudi pri spomenikih in spominskih ploščah na Jelovici. Tam so poslušali svoje tovarise, ki so jim pripovedovali o partizanskih bojih, o junaških delih partizanov na tistem delu zemlje.

Pri spomeniku na Mošenjski planini je zbranim vojakom-planincem govoril tudi kapetan I. klase Dražgošan Janez Lušina. Tedaj, leta 1942 v času tiste velike borbe, je bil Janez kurir. Star je bil 17

let. Mnogokrat je prehodil tiste hribe.

Ko sva se pogovarjala, mi je dejal, da bi predvsem želel, da bi postala dražgoška svečanost tradicionalna manifestacija mladosti, manifestacija športnih prireditev. Janezova želja je želja nas vseh.

Letos pripravljajo za ta praznik pohod s smučkami na okoli 20 km dolgi progji. (Mimogrede povedano — vsi udeleženci željno pričakujejo sneg, sicer bo moral biti pohod brez smučk.) Letos bo torej glavno smučanje in streljanje, pri-

hodnje leto pa lahko verjetno pričakujemo tudi več.

V tistih prvih letih partizani sicer niso imeli mnogo smučk. Prvi smučarski vod so ustanovili na Jelovici šele tedaj, ko je po dražgoški bitki uspelo partizanom zapleniti nekaj parov smuč. Janez Lušina pravi, da je en par smuč ohranjen še danes. Glavna naloga tega voda je bila, da so smučarji-partizani izenadili sovražnika pri njegovem delu in — smučarji so tudi laže in hitreje opravičali nekatere naloge.

»Ta vod je bil zarodek smučarskih enot JLA, ki so jih ustanovili leta 1946,« je pripovedoval Janez Lušina.

Ko bodo letos šle smučarske patrole po partizanskih poteh Jelovice, se bodo ustavile pred spomeniki in spominskimi ploščami na Mošenjski, Lipniški in Selski planini, Rovtarici in Martinčku. Tam bodo pustile venčke, ki jih pleto dražgoška dekleta. Dražgoški otroci so jim nosili cvetja in zelenja, one pa bodo spletile cvetje in venčke spominov in hvaležnosti padlim.

Dražgošani čutijo, da so ti dnevi med največjimi. Vsi bi radi pomagali pri tej slovesnosti. Sklenili so, da bodo poskrbeli za prenočišče ljudi, ki bodo te dni obiskali Dražgoše in sodelovali na svečanosti, da bodo poskrbeli za prehrano, okrasitev in vse ostalo.

Tudi glavni štab za ponazoritev dražgoške bitke je že imenovan. Kot prva, ko smo povprašali za imena, so našli Tončka Dežmana in Franca Bička — stara znanca, stara borca in junaka Jelovice.

Vojaki - planinci so se na svojem maršu po Jelovici pred dnevi ustavili tudi ob spomeniku na Mošenjski planini